

5 August comich en un acte

y en vers

LA GOSSA FALDERA.

1081

acte unich

ALDEN

1871

1872

1873

1874

1875

GOSSA FALDERA.

juguet comich en vers

de

+ +

Retiro

18-8/75.

F. G. S. S. A. F. A. L. D. E. R. A.

P Personas

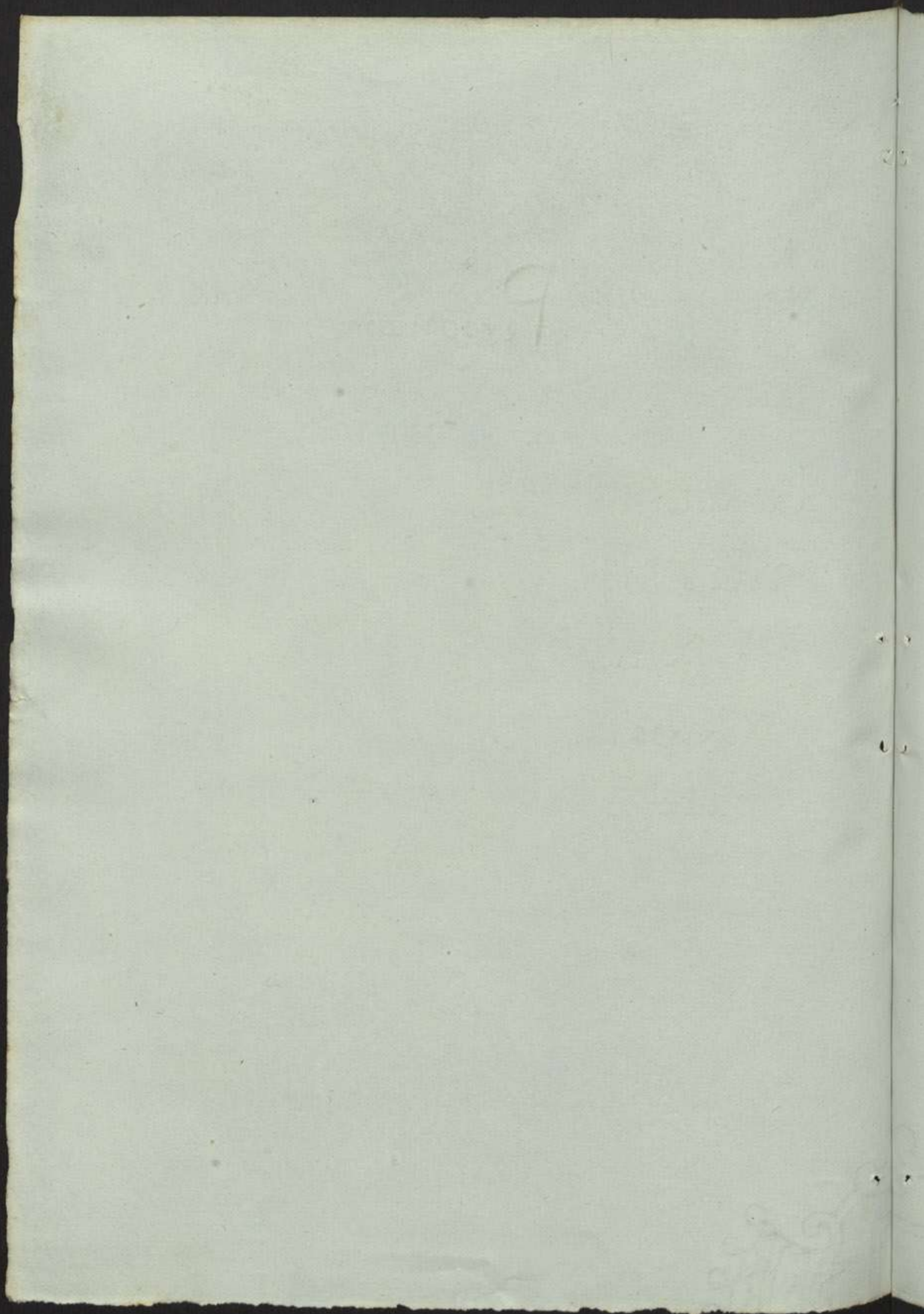
Carmeta.

Donya Sol.

J^r. Bon.

Xariya.

piutat.

Sala decentment moblada:
 porta al foro, duas laterals:
 Damunt d' un focador hi hau-
 rà uns candelabros. De plata
 ab unas espariladoras.

Escena 1^a

Carmeta, fent dissapte de lo sala.

Car. Estichi que no puch di fave.
 sempre aquest mateix treball.

y això qu' es un matrimoni
sense fills, pro' tant se val!
Com els vells son com criatures
y tots dos son ja d'edat.

son pitjor que la quitpalla
y'm fan posar cabells blancs
no se com sent cartellufa
ella, y ell sent català,
han pogut fer tants anys lliga,
y ella que no calla may.
tot lo d'aquí l'empedaga,
res troba bo ni com cal,
tot lo de la seva terra
es millor que en cap mes part.
per tot lo del món a l'oria,

per paraula l, de per llà
 per nets no hi hia com sa terra,
 per educats, l, sorians,
 y per tot soria, ya toria
 y soria ve y sarria va
 qui etien mes encorriada
 que si m' hi haqui criat
 y el marit? veuya un calbassas
 betas y filh retirat
 mitj tocat de surtos d' ella,
 quina llàstima que in fà!
 Ta, diu bon nom, seuyó Bon
 ay seuyó, l' qui es ser bon ján!
 fin el nom t' compromet.
 lo qui es esser desgraciat!

No hi hà com viure per veure,
aïçis no diu un refrà:

Parmeta no t' emboliquis,

givein full y fem senyal.

Per criada! encara diu heu!

si som pitjor que ls esclaus,

de gràcias no n tenim una

de defectes a grapats.

Som gaudulas, som deipadas.

fem moros, tot ens và gràs,

malar llenguas, criticayres

sadasseras, pensim mol

y may fem res, may las canas

no us arriban a quantar

Aren eigua, guiso, neteja,

plauya, cus, bes a comprar,
 tren fanch, ves palla, emblanquina
 baiya y puja del terrat.

ves a portá aquet recado

per un pavo de safrà

portau un altre de especies

per farina, pa, vi o sal

y puja y baiya l'escala

trenta cops pel cap mes baix,

que al si a la nit jo 'ls abono,

fillet, de Deu, que 's dorm pla!

Avuy baixau de la torre

es dir torre, un pin llogat,

allà vora de Vallcarca,

tenint bocadan que 's fan.

Com ella vegi la gossa
tant malalta, quin sarau!
També jo n' tindrè la culpa
tant que may me vè callar
- sobre todo la parrita,
oyas, Carmen? vagilar,
cuando lo baques à baco
que no toma ningun mal.
que al carretou no la pilla".
es dir, me vè predicar
com si's tractei d' una filla,
pobre gent, que si farà!

(se sent la campana de la

porta)

Trucan, desis se 'l meu picot.

si ho conech ab l' trucar
 veyam si vè ab lo gitano,
 ja estich de gossa, hasta l' cap.

Escena 2.^a

Carmeta, Pintat.

Car. Que tal, ja s' vint en Xaripa?

Pint. Ya estich cansat de rodà.

y en bloc l' hi pogut pescà,
 es l' nome que mes m' atipa.

Ya t' dich jo qui aquet truhan
 la volta mes que l' dinorú,
 ni al portal de san Antoni,
 ni al passeig de sant Joan.

Car. Y donchs?

Pui Res, com mi seu company.

m'ha dit que potsi -l veuria
y que aqui lo enviaria:

Caru Veyam si tardava un any.

Ditposa gossa!

Pui. Y que s mori!

Deixat d'aquets mal de caps
ratoli.

(fentli una festa)

Car. Massa que ho sabo

qui ella per ve arna un desori

Pint. Deixat de mes ximplarias

de gossas y aniem al gra :

abuy terium de parla

d'allo que tu tant volias.

Car. De que?

(fentre la desentesa)

Pi. De que? No hi atinas?

Car. No.

Pi. Miren si es casual!

Donchs si no hi caus tant se val

jo no gasto mes pauplinas

quant dem l'cop? pensi bé

Car. Vaya, no sigas mussol!

Pi. Res, ja m'causo d'estar sol
y fer vida de soltè.

Car. Ay minyo que n'vengs d'armat.

Pi. Si n'viendh? hanta l'puit de dalt

Car. Mira que pots pendre mal.

Piu o tu

Car sempre seràs gat

Piu. D'aquí, Carmeta no'm modu
que no tinga'l si o be'l no.

Car. Es de veritat?

Piu. De bò.

de debo', filleta, jo t' tock.

El pintat no t' la pinta,

que prou te diu la veritat,

y lo que t' pinta'l pintat

t' no pinta de bona pinta

Car. Si t' hi has pensat, endavant.

lo mellò serà endlesti.

Piu. Es dir qu' es si?

Car. Si, home, si.

y quant serà?

Piu.

pe'l meu sant.

Ya soch ditpos!

Car.

Favambana!

Piu

veyanu si estarais d'humor

titelleta vals mes or

que puerto Rico y la Habana.

D'alegria ballaria

ab tu, fins un vals saltat.

Salao!

(Donem un quantu vals)

Car.

Ay qui han trucat.

Piu

May pot durà l'alegria

Car.

Ara si que l'hem fregida!

Piu.

Y ara?

Car.

Res, ficat alli.

(al seu cuato)

Piu. ; Si son ells?

Car.

Deixem fe a mi
al quartet tot desseguida.

ni fico mes al sentir la
veu al gitano va sortir
a podu apodu.

Escena 3^a

Dit y Xaripa.

Piu.

Malt radintre de gaveno.

Mont ve ara aquest mussol!

Car

Ja veig qu'heu vingut de pressa.

Xarip. Donchs filla, que li ha de nou?

Car. El gos que no las té totas,
 esta curpi, mitj malaltot,
 y com els senyors son fora
 si per desgracia se m mort.

Xar. No t arrendo la ganancia!
 y ab lo geni d'ella, prou.
 4ª aranya o t dona l, cuarter.

Pii. Mentre ab ayó a poch apoch

Xar. Ola Pintat, About te ficas?

Pii. About me fico? home ayó vos

Xar. Ay mal lligam ni entrabanqui
 Com 4ª espavilas miyo
 curpi ni agradan ls homes
 - oco alerta.

Pui. et ipò, segons.

Xarip. Ha veig que guardas la bretxa

Pui Ho sempre al peu del canó

Xa Bon artiller, tu m'agradas

Car. ose, deipens de canons.

Xa que fa qui està aquí la gossa

Car saben que fa? del Dijous

Xar ; Y no borda?

Car No pas ara.

Xar Y no i belluga?

Car. No i mou

X que te to, seca?

Car Una mica.

Xar La te seguida?

Car. No molt.

Xar y gau sempre?

Car Casi sempre

Potse es 'l brom,

Xar Just 'l brom.

Deipen anà y no t'espanti.

si es 'l brom ray.

Car Tant debo'.

Piu. Ya us dich mestre que per vureus

m' heu fet rodar com un boig.

; Ahont redimoni os figureu?

que no se os pot trova en Uoch?

Xar. A las sir hi fet un matxo

a las set he fet un gos,

a dos de nou una mula

y un ruch al punt de la nou.

A cuarts de deu un gos pato
cerca del escorpador
tot junt son las deu tocadas
ab aipò--

Pi. Si qui neu fet prou
Donchs mi ha feynota Xaripa?

Xar. No in puch queipar, deu ni di.

Pi. Ara si que si aipò dure
vos fareu la barba d'or

Xar. Sense feyna noy, no t'causis
no i fa anar la non del coll,
y tot allò d'algun dia
jà no dona poch ni molt
Lo de l'herba seguidora
no fa seguir caps talis.

els gats encara no's venhen
o' espavilan qu' es un goig.

a' robar gossos no's passen
la mà aquells del carretó,

es di en no sent l'estisora

no't refitis de res, noy.

Car. Xaripa que hauriem de fer?

; qui entren o' no a' veure'l gos?

Xar. Voy, filleta!

Car. Es que's fa tart.

Xar. tens ralió y molta ralió

Pint. quin tuneta sou Xaripa

Xar. Vá noy deipat de cançons,

la questió es guanyar las besses

del modo que un millor pot.

qui'l que no ho fa aïxi s'esposa
anar dret al poble nou.

Can. Trucan, té avà son'ls ancos.

Pri. Datura'l ret, quin bunyol,
y avà com me las manegeo?

Can. Cap al quartet altra cops

Xar. Ya deus saber la tarquerar.

Can. Trucan, a diu.

(A pintat de ilustre)

Xar. y jo?

Can. Vos?

Callen y seguim la veta
vaig a obrir.

Xar. Pero

Can.

Xiton.

Escena 2^a

Xenipsa. sol.

par No i armarà mal caleyo
 entre l' gosset y el pintat
 Aquet diuoni de mossas
 las trantoca el festejar
 ¡quin lupo! quin candelabro
 Deuhen valé un dinerat
 veyan, pesan nütja avroba

(representant los)

Calla, hi hi allo d'ermocar
 tot sol y carregat d'animas!
 aiyo m pagava el jornal.

que l's esmoquin ab l's dit,
Calla ja l's sento parlar.
Ara fes oco Xaripa.

allà n'hi hà un ò amagat
y com à n'ell no'l conceïen
en mi no hi pecarant pas.

Presena ^{N^o}
5^a

Dit Carrieta D'lol y Bou.

Sol. De t'ha costat prou ò obrir.

Don Ja'ns voliam entornar

Can (Don vent)

Sol. Las ocupacions,

Todo está como un corral.

Car. Ay Deu me donga paciència

Sol. A mi me l'ha de donar
y la perrita?

Car. La gossa?

Xar. (Ara comença ja'l ball.)

Sol. ¿Por donde andará la perra?

Xa. Donya Sol, es allà al jan.

Sol. Ota Xiripa... que passa?

Xar. Pres. y que te de passar?

Dou. Y donchu, com anem Xiripa?

Xar. Ya no ven, senyo Dou, trempat.

Sol. Como no viene la perra?

¿Masota! donde estará?

¿Masota!

Xar. Y aïpò, senyora,

que no; diu 'l nom d'avans?

Sol No, Mascota, que es un nombre
mai de moda y elegant

Xar. Me, ha susumat que li ha 'l gitano
y la bertia ò amagat

Sol. A mi no me la frechechan
habrà alguna novedad

Xar. La perra... no haig ò amagarli
no està aïpi mucho com cal.

Sol Es muerta?

Xar Nada de muerta.

Sol La perdio?

Ca, dona, ca!

Xar.

Lol Los del carrerou?

Xar Tampoco.

Lol Por Dios, digamne que hay.

Xar. Nada, un pocu encadarnada.

Lol Ierá 'l brom?

Xar Crech que ho ha encertat.

pro jo he vingut per curarla.

Lol Y bien Xiripa, podra?

Xar Si con flo o arupre y agua
y un pegat de pega al cap,
es juego de pocas tablas

Lol Es un remedio eficaz?

Xar Comi posar aceite al llum.

Conti si ho tindré provat!

Lol Que peso me ha tret d'encima.

Pobre Mariçola!

Don

Carame!

Dei, dona no t'hi euca parrin!

Sol

Como lo dices! tu ray.

Xan

Cada un se estima lo seus.

Sol

Chiripa eso es muy verdad

Ta ha vito Bon lo que passa

No me hables mai de marchar.

no hay que fiar del servey.

Car

vaya un modo de parlar

Sol.

Si llega à mover la perra

la rosa parará mal.

Yrá V. à una galera.

Car

Ta lo crech, y pil cap mei baix!

Sol

Miane.

Car Y no haig de viure!

Sol. Mueno, al jutje davé part.

Car Sol jutje?

Sol Si, sí, al chuche

Car. Seipim viure!

Sol Ya veuràs.

Car. Ya etich de voté y de gossa
Donya Sol fin aquí dalt.

(al front)

Ditpòs gossot!

Sol tu, a quieu llaman
gossot?

Car Sol gos, claro està.

Sol. Quita allà, sucia, pingajo.

Car. tinguis compte ab lo parlar!

(picant de peu)

Sol. Ya puedes picar de peu.
creer que m'espantarán?

Car. Miri que m' sento la mosca
com me va pujant al nas!

Sol. Ya veurán el nas si muere

Car. Y bi, veyam que m' farà?

Sol. Has vito desalapsada.

Car. Miri que se m' va acabant
(a Doru)
y se la corda s' acaba

D^e Sol parará mal

Sol. A soria no para eso.

(A Xiripa)

el servey es mes com cal.

mas educada la gente

como tú de baja via

Can Si son com voste'ls de toria
si que son ben educats

Sol Deja toria si no quiere
que se arme aqui un daltabaix

Can. Y que ha de fer, estantissa?

Sol. Pelele.

Can. Loⁿ. caps pelat.

Sol Esto mas? toria:

(corre a' pegant)

Man Au, toquiu.

Veyam com ne sortira

Sol. poca verguenza!

Don Ay macatpo!

(se baralla desconpar-
tintan los nomes.)

Xar. Etipó de pagã no val.

Sol. Ya tienes sort de la sort.

Car. Ay si mi arriba a fer sauch!

Don. Mave de Deu quinar feras!

Sol. tu mavidango, babau!

tienes la culpa de todo.

Don. Si que me has ben atrapad!

Sol. Como no llevas las calzas.

Car. Pobre nome qui ha de portar.

Sol. que quieres decir con eso?

Xar. (filleta, mira l que fas.

baix a cama)

pensa que'l ninjo es al cuarto.)

Sol. tu, ja te puedes buscar

otra casa.

Car No in passi nostra.

Xavi Si qui amigo cupò in sab mal.

sol. A ver que nace la perrita.

Meripa puede V. entrar.

Xar Entrem a darli una vinta

senyo don, posi las pans.

(se in van)

Escena 6^a

Don y Carmeta.

=

Car Vol que desi las maletas?

Don Ca. no, ja las desare.

Car Si qui es molt fosch aquell cuarto.

Don Y be, de fosch sempre ho es.

Car En tant ple de mals endressos
que cari no hi cap res mes.
entre 'l banyal y 'l meu catre
y tantots vells tot es ple.

Don. Lo meu jo vull aconduhir m'ho.

Car Porti, no faltaba mes!

(Li men les mateixes)

Don tu mateixa.

Car (Ay, respiro!)

Don. Que no hi dongas cops sentos?

Escena 7^a

Don Sol y Chiripa.

Sol. Pobrecita, y quina tos!

Xar. Si no es res, creguim no es res.

Sol. Conque oÿito me miraba.

Xar. Si, te molt coneixement.

Sol. Es decir que no hay cuidado?

Xar. Descansi, enterament gens.

Sol. Que pero me ha tret d'encima.

Xar. Atipo si que no vech molt bi.

Sol. Si me salva mi Marcota
no le hare mal regalet.

Don. Y que tal, que tal Xiripa.

Mi ha feynota?

Xar. Gracias a Deu.

per ara no puch queixarme

Don. Atipo es bo.

Sol. Efectivament.

Dou. Encara sou tant tabola?

Xavi Com un nom ja's va fent vell.

Sol. Cuantos Xiripa?

Xav. Sab cuantus?

Ne vaig fer pei-^(recordant)

santa tres

per sant Antoni dels ases.

Sol. Los lleva d'allò mes bé.

Dou. Amigu, ningú no diria.

Xav. Vol dir?

Sol. Dorrango, jo no crech
se dona V. breua vida?

Xav. Ab aipò hi faig lo que hi si

ei casa tot se celebra.

eiquet dia era'l sant meu.

y vaig dur a la familia
a la fonda, y que va ser
un dinar de nap per barba.

xi Venimos de a duro l'cobert.

xv. Si senyora. y que van darnos
un dinar molt seculent.

figuris que l, que in servian
duyan caraca tot ell

es dir, jo semblava'l mosso,
y ell lo senyor, al revés.

van treurem un such de rabe
ab bossinets de pa sech
arros a la mallinense

y uns tallis de carn ab bolet.

Després unar cortelletas

quan nidas ab un paper
y un peip bullit, que semblava
fet ab un such de verdet
pollastre rotit y postres
pressecu, at metllas, ponsem
y un formatge que tenia
tot de forats y res mes.

Don. Si que và sè diua d'angels.

Sol. Si qui amigo và amar bien

Pan. Y que jo hi tot, los de casa
hi vam apretar la pell dent.
Jo hi feya una paupolina
quant vaig sortir al carrè
que ni podia ajupir-me
er dir, tips com un tintè!

Escena 8^a

Dith Carmeta.

Car. Penyora, penyora cuyti
 Sol que may?

Don. que dimontri li trã?

Car. La Mascota que i escanya.

Don. Com no var al botaban?

Xan. Oby mal lligam t'entrebanqui,
 vaya nus surter de donar

Car. Si que no se'l que li passa

Sol. Una luz Carmen, volant.

Car Ay! ay! nu Umu!

Sol Si eti a oruan.

pa Es que jo ti ne fet posar.

tenyo, vol que ti encengui?

Don Anhou es l'Umu? Tant se val.

encenem un candelabro?

Sol Encendalo, que mai da

Encando eti entralo Carmen

Chiripa, quiere U. entrar?

Xii. Ay payet, si se u adonau.

Sol Vamus que trace aqui parot?

Escena 9

los mateyas nuen sol, Chiripa

==

Car. Senyò, aqui li faltan l's molls

Don. Duncals que be li van de ser

Car. Tot loch no l's trovo: be li evan

jo l's he vistos fa un ratet

y l's he tingut fent dissapte

aipò si que no sé de cert.

Don. Potsè l's han mudat de puesto

Car. No l's he tret d'aquí mateix

Don. Donchs noya, no se que dir t'hi.

aipò si que no ho entench

Car. No ho entent? jo juraria

qui era ja ho vaig entèment

Don. que vols dir?

Car. qui aquest qitans--

(ab inter)

Don qui 'n Xaripa?

Car. Si: ell mateix.

Don ; Vols dir que 's capas?

Car. Es home.

molt llarch de dit aquet vell

Don. Ea, si sembla molt bon home!

Car. Senyor, que poch lo coneix!

Don. No digas res que ja torna.

Car. Vostei es qui no ha de dir res.

ja 'n trovere aviat l'aygua clara.

Don. Que vols fer?

Car. Dissimulem.

=

Escena 10.

Diti y Xanipa

=

Xav. La torna ha estar veluayida.
la curavi molt aviat.

Car. Ah! vos son home de trassa!

y pe'l treball March de mau,

Xav. que ningú't dirá't contrari.

Car. que mi' han de dir tant critia'.

Xav: Ho pe'l treball

Car. Si, son home

March de dita, tot hom ho sab

y que a quell que 's dona feyna

er sol pagà be'l jornal

Xavi Si t'entench, filla que'm petiu.

(vos petparà?)

Car. Be's veu clar.

Digueu, Xaripa.

Xar. que filla?

Car. No nauvieu per carnalitat
trovat las esmocadoras?

Xar Trovar que?

Car Allò d'esmocar
las espletmas?

Xar Ho? que'm contas?

Car Es que com vos heu trucat
evau allà en el seu puento.
y ara no hi son.

Xar. Mal vellar!

aijó es tractar-me de madre.

mal garrenyich garrenyach!

Car. Res, ja ho he dit.

Xar. Jo granuca?

Vu home à la meua edat?

Do. Re, ella vol di si per terra...

allò, si per casualitat...

Xar. Ay mal traquet ni ennegui!

vostè in coneix fá molts anys

Car. Per pò mateix.

Xar. tu à mi in faltas!

Car. De, bi, deixeu de faltar

trayeu las esmucadoras

o si no in vaig à dar part.

Xar. Tu m' vols fer jugar la nissa!

Car Ya us l' heu jugada fa anys
treuen la esmucadora

si no aipò acabarà mal

Xar Sent senyó Don?

Don La picota

diu que os ha estat vigilant

Xar Ah senyó, malar volensar.

Car Per, serà lo que serà:

treuen lo molla desseguida
ò si no h' vaig a d' part.

Xar filla no se del qui m' parlar.

Car. Es dir, que... -

Xari Es la veritat

Car Senyó Don, hasta que torni

270
D'aquí no'l deixi marçà

(seu ve)

Escena II.

Dits meus carme.

Xar Miri que's desvergonyida!
que no ven com m' ha tractat!
jo li diré la veritat,
si m' deixa anar desseguida.

Don. Que diréu?

Xar. Res, per la manera:
ava no m' ho vull callar,
si la rata vol cassar
ja pot parar la ratiera.

Don. Que diheu? que? que volen di?
Xar En clar que no ni entendrà!
ven aquell quarto d'allà?
donchs en l'ont hi hà 'l ratoli.
(ab nisteri).

Don No us entench de cap paraula.
Xar no? ja no entendrà aviat.
allà: hi hà un home amagat.
Don que diheu ara?

Xar Y que no es maula.

Pintat que he exultat al gite-
no, concepent la intencio
mit del canto embertint
a Xiripe. Ah criti de Don
apareceu 2º sol y luego
carnista.

Escena 12.

Diti Pintat „D^a Sol.

Pii Ia poden di un pare nostre!
Dor Socorro! Madres!

(cudant)

Xan Pintat!

(fugint.)

Pint Trayeu lo mells desseguida.
Dor Socorro!

Pii Cridi, aigis viudrant.

Dor Madres!

Sol Que es ero? socorro!

Xav.

Senyora.

de madre no ni ni na cap.

Dor no ni ni na cap?

Li asseguro

Xav

Sol

Comu?

Piu

El s'explicarà.

○

Escena 13^a

Dit. Carmeta.

Car. Sol, ho explicarè.

Sol

tu sabes---

Car Es'l meu promès.

Piu

; Veritat.

primi vos treyen l'alnaja.

Xar. Jo?

Pii. Vos, si.

Xar. Deipem estar.

(perque l'encorcolla)

Pii. Porten: la duya a la feixa!
si no fossen tant d'edat.

Car. Ara pujava l'arcalde

per. Per Deu, no in fasse tornar
allà al carrer de l'Amalia.

Sol. Nada, dejantlo marchar

ya que ha curado a Mascota.

Pii. teniu sort d'aipò, truhau.

Don. Sol carri tot desseguida

y aqui no li torneu jamay

Piut Apa, sentiu lo que os di'meu?
Xar Corrienta!

(amantosa)

Piut.

Teuse paraus!

Escena 15^a.

Dits meus Xiripa.

Piut. Lo soch lo promies d'aquesta
y la vinch a demana

Sol. A mi si que igual me fa.
per mi no se hace la fiesta.

Piut. De que aqui este's amagat
crech que no no estranyaran

quant tot los motius sabrau.

Can Ha sigut casualitat

no sabent com sortir
del pan.

Jol. Casate si estu gusto..

Mirant a don com
qui din que no t sem-
bla bè.

Don Vaya, rè, que si farà.

(molt de bon jàn)

Las noyas son per casà:

Jol Ya me he llevado buen suito!

Pintat que nauvã
pentat ab le Garnete
y aquesta demostra

ab alegria que ho fassi.

Piu Siquin padrũ.

Don.

(rient y fent una
francesilla a Carmeta)

Dona moosa

De 4. No duyas prou quiet!

Sol

Yo l, regalare un gosset
cuando cadelle la gossa.

(rialla de Don.)

Pint. Aceptat, uritat xicota?

Car. Aceptat, com bon recort.

Sol.

Pues haber si os dara sort,
si saldria buena Mascota.

riollo general y cau
to telo.

